

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH
PRZEZ GMINĘ CHRZANÓW W RAMACH
*Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie*
W 2021 ROKU**

Chrzanów 2022

SPIS TREŚCI

	Strona
I. Wprowadzenie.....	3
II. Definicja i charakterystyka zjawiska przemocy.....	4
III. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie oraz POIK w Chrzanowie.....	9
1. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Chrzanów.....	9
2. Prowadzenie procedury <i>Niebieskie Karty</i>	14
3. Działania podejmowane przez GKRPA.....	21
4. Działalność POIK w Chrzanowie.....	24
IV. Analiza zjawisk przemocy w rodzinie na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie, Prokuratury Rejonowej w Chrzanowie, Sądu Rejonowego w Chrzanowie oraz PCPR.....	25
V. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy podejmowane przez placówki oświatowe w Gminie Chrzanów.....	28
1. Działania profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane w chrzanowskich przedszkolach.....	28
2. Działania profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane przez szkoły podstawowe w Chrzanowie.....	31
3. Działania profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane przez szkoły ponadpodstawowe w Chrzanowie.....	33
VI. Podsumowanie.....	34

I. WPROWADZENIE

Instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Państwa, a jej dobro jest naczelną zasadą działania polityki społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Przepisy Konstytucji RP zapewniają ochronę rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Natomiast, o znęcaniu się stanowi artykuł 207 Kodeksu karnego:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 – 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. Przemoc domowa rozbija wewnętrzną homeostazę systemu rodzinnego, destabilizując życie każdego z jej członków. Przemoc może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, należy do kategorii zachowań o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do utraty zdrowia lub nawet życia. Niestety dane statystyczne

pokazują, że przemoc staje się zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy, mając niestety zazwyczaj charakter długotrwały i cykliczny.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Chrzanów ma na celu wyznaczenie działań i podmiotów za nie odpowiedzialnych w obrębie gminy, które w efektywny sposób będą przeciwdziałać przemocy w rodzinie oraz dążyć do zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym.

Cel główny Programu:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chrzanów

Cele szczegółowe:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniższe sprawozdanie przedstawia rodzaj i zakres działań podejmowanych przez różne instytucje na terenie Gminy Chrzanów, celem realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

II. DEFINICJA I CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

1. Podstawa prawna

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity: Dz. U. z 2021r., poz. 1249),
- Uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 01.02.2021r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 05.03.2021r., poz. 235),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2021r., poz. 1119, 2469),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2021r., poz. 2268, 2270),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. 2011 Nr 209 poz. 1245).

2. Teoretyczne podstawy zjawiska przemocy w rodzinie

Definicja przemocy w rodzinie – zgodnie z postanowieniami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, za przemoc w rodzinie należy uznać jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność (w tym seksualną), powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się następującymi czynnikami:

- ✓ **Intencjonalnością** – przemoc jest działaniem zamierzonymi i celowym, nakierowanym na kontrolowanie, upokarzanie i podporządkowanie drugiej osoby.
- ✓ **Nierównowagą sił** – osoba stosująca przemoc wykorzystuje swoją przewagę, fizyczną, emocjonalną bądź psychiczną uniemożliwiając samoobronę osobie doświadczającej przemocy. Opiera się na poczuciu władzy i kontroli, a jej narzędziem najczęściej jest manipulacja.

- ✓ **Naruszeniem praw i dóbr osobistych** – osoba stosująca przemoc wykorzystuje swoją przewagę, naruszając podstawowe prawa osoby krzywdzonej do nietykalności fizycznej, poszanowania oraz respektowania godności i własnych granic.
- ✓ **Jest źródłem cierpienia i bólu** – osoba doświadczająca przemocy narażona jest na poważne szkody fizyczne, psychiczne i emocjonalne, które w znaczący sposób wpływają na jej dobrostan i prawidłowe funkcjonowanie w życiu społecznym.

Formy przemocy:

- ✓ **Przemoc fizyczna** – działania naruszające zdrowie, bezpieczeństwo, życie oraz nietykalność fizyczną osoby doświadczającej przemocy.
- ✓ **Przemoc psychiczna** – krzywdzenie emocjonalne osoby dotkniętej przemocą, przejawiające się głównie poprzez działania zmierzające do naruszenia godności osobistej w sferze psychicznej i emocjonalnej.
- ✓ **Przemoc seksualna** – zmuszanie drugiej osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, bez pytania o jej zgodę, jak również inne działania przekraczające sferę granic seksualnych.
- ✓ **Przemoc ekonomiczna** – działanie mające na celu doprowadzenia do całkowitego uzależnienia finansowego osoby doświadczającej przemocy od sprawcy, który ją stosuje.
- ✓ **Zaniedbanie** – działanie odnoszące się w szczególności do relacji dziecko – rodzic (opiekun) charakteryzujące się niezaspakajaniem podstawowych potrzeb; fizycznych, emocjonalnych oraz psychicznych dziecka, brakiem właściwej uwagi i troski rodzicielskiej, a także uniemożliwianie prawidłowego rozwoju zdrowotnego, intelektualnego, emocjonalnego oraz społecznego.

Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- a) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- b) interwencji kryzysowej i wsparcia,
- c) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej,

- d) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- e) badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
- f) zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- a) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- b) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczy kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- c) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- d) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych,
- e) prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”.

Zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, jego skalę podaje się zwykle szacunkowo na podstawie źródeł tzw. rejestrowanych, czyli danych z poszczególnych służb i instytucji mających styczność z problemem przemocy. W poniższym sprawozdaniu dla zobrazowania skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Chrzanów w roku 2021 wykorzystano dane statystyczne uzyskane z następujących instytucji:

1. Dane statystyczne z Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie oraz Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Chrzanów.
2. Dane uzyskane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. Dane uzyskane z Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie:

- liczba mieszkańców Gminy Chrzanów, którzy skorzystali ze schronienia oraz pomocy specjalistycznej w związku z przemocą w rodzinie.
4. Dane statystyczne z Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie
- liczba interwencji domowych,
  - liczba wystąpień do Sądu Rejonowego w Chrzanowie (Wydział Rodzinny i Nieletnich) celem wszczęcia postępowania opiekuńczego w związku z przemocą w rodzinie.
5. Dane uzyskane z Prokuratury Rejonowej w Chrzanowie
- liczba postępowań w związku z przemocą w rodzinie w tym: liczba oskarżonych, liczba spraw umorzonych, liczba odmów wszczęcia postępowania oraz innych sposobów zakończenia postępowania,
  - liczba wydanych środków zapobiegawczych tj.: zakaz kontaktowania, nakaz opuszczenia lokalu, tymczasowy areszt.
6. Dane uzyskana z Sądu Rejonowego w Chrzanowie
- liczba skazanych mieszkańców z Gminy Chrzanów za stosowanie przemocy w rodzinie i warunkowo zwolnionych,
  - liczba zobowiązanych mieszkańców Gminy Chrzanów do:
    - ✓ uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych,
    - ✓ powstrzymanie się od kontaktowania się z pokrzywdzonym w określony sposób,
    - ✓ opuszczanie lokalu zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną.
7. Dane uzyskane z Ośrodków Oświaty na terenie Gminy Chrzanów: przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe.

III. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE DANYCH OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W CHRZANOWIE ORAZ POWIATOWEGO OŚRODKA INTERWENCJI KRYZYSOWEJ W CHRZANOWIE.

Chrzanów – gmina miejsko – wiejska w województwie małopolskim w powiecie chrzanowskim. Według danych z 2020 roku (stan na grudzień 2020) gminę zamieszkiwało łącznie 46 321 osób w tym: 22 192 mężczyzn i 24 129 kobiet. Rozpatrując rozmieszczenie ludności pod względem miejsca zamieszkania to: 36 118 osób mieszkało w mieście, natomiast 10 203 osób zamieszkiwało tereny wiejskie.

Gmina Chrzanów zajmuje obszar 79,33 km², co stanowi 21,35% powierzchni powiatu.

Wykres nr 1: *Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej*

Źródło: Dane statystyczne GUS

1. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Chrzanów.

Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – na terenie Gminy Chrzanów podejmowane są przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Celem działania Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupa ludzi, specjalistów z różnych dziedzin, reprezentujących rozmaite instytucje, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków Zespołu.

Jego funkcjonowanie określone jest w drodze porozumień zawartych między gminą, a podmiotami niosącymi pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy m. in.:

- ✓ integrowanie i koordynowanie działań podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy,
- ✓ diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy,
- ✓ podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- ✓ inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- ✓ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- ✓ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny działając na terenie Gminy Chrzanów został powołany Zarządzeniem Nr B.120.174.2019 Burmistrza Miasta Chrzanowa w dniu 13 września 2019 w składzie:

- 2 przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej,
- 1 przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Stowarzyszenie „Supełek” na rzecz Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie,
- 5 przedstawiciele Szkół Podstawowych w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie,
- 2 przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Zakładu Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie,
- 1 przedstawiciel Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie.

Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017–2021. Posiedzenia Zespołu

Interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. W 2021 roku odbyło się łącznie **pięć posiedzeń** Zespołu, tj. 14.01.2021r., 15.04.2021r., 16.06.2021r., 02.09.2021r. oraz 25.11.2021r.

Podczas **pierwszego posiedzenia**, prowadzonego w formie online za pośrednictwem platformy internetowej, omówiono wstępne dane sprawozdawcze za rok 2020r. z prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”. Poruszono kwestię ilości wpływających kart, ilość zakończonych kart, a także sposób prowadzenia posiedzeń grup roboczych, w tym tryb pracy posiedzeń w związku z ogłoszoną pandemią. Podjęto dyskusję na temat udzielania pomocy w formie schronienia, a także innych form pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie Gminy Chrzanów. Określono braki w zasobach Gminy Chrzanów oraz powiatu chrzanowskiego w postaci deficytów instytucjonalnych – niedostateczna ilość placówek świadczących całodobowo pomoc dla osób w sytuacji kryzysowej, jak też miejsc zapewniających schronienie. Rozpoznano, że Ośrodek Pomocy Społecznej dysponuje dwoma mieszkaniami chronionymi, przeznaczonymi dla osób w trudnej sytuacji życiowej, z kolei Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie – jednym mieszkaniem interwencyjnym. Omówiono inne możliwości uzyskania pomocy w obrębie gminy i powiatu, a także wskazano placówki udzielające wsparcia poza powiatem chrzanowskim.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego zostali zapoznani z projektem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

Celem posiedzenia było omówienie aktualnych problemów osób doświadczających przemocy, ze szczególnym ukierunkowaniem na zgłaszane potrzeby. Analizie poddano najczęściej wskazywane formy przemocy. Zwrócono uwagę na zwiększający się odsetek osób z zaburzeniami psychicznymi wśród grupy osób wskazywanych jako podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie. Wskazano na coraz częściej sporządzane wnioski o leczenie psychiatryczne bez zgody pacjenta.

Wyznaczono strategiczne cele działania Zespołu Interdyscyplinarnego na rok 2021. Zwrócono uwagę na potrzebę sporządzenia diagnozy zjawiska przemocy na terenie chrzanowskiej gminy.

Drugie posiedzenie, ze względu na obowiązujące obostrzenia epidemiczne, po raz kolejny odbyło się w formie online poprzez platformę internetową i było poświęcone sporządzeniu diagnozy skali zjawiska przemocy na obszarze Gminy Chrzanów. Do opracowania diagnozy zaangażowano wszystkich członków Zespołu Interdyscyplinarnego,

celem uzyskania rzetelnych informacji w zakresie rozmiaru problemu przemocy, z którym na co dzień spotykają się poszczególne instytucje w zakresie własnych kompetencji.

Omówiono przyjętą na czas obowiązujących obostrzeń pandemicznych procedurę funkcjonowania poszczególnych jednostek pomocowych, jak też jednostek oświatowo-wychowawczych i instytucji wychowawczo-resocjalizacyjnych. Wskazano na aktualny problem izolacji społecznej, skutkujący ograniczonymi możliwościami współpracy z klientem w formie bezpośredniej, jak też środowiskowej i rzutujący na zdrowie psychiczne, zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej. Ustalono, że na terenie miasta Chrzanów planuje się uruchomienie specjalistycznego punktu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz psychiatrycznej na rzecz dzieci w ramach kliniki „Rehabilis”.

Członków Zespołu Interdyscyplinarnego poinformowano o nowej inicjatywie pomocowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie w formie nieodpłatnego miejsca spotkań pn. ”Mały Port” dla najmłodszych mieszkańców Gminy Chrzanów wraz z ich opiekunami. Działania miałyby być skierowane dla dzieci w wieku 0-3 lat i ich rodziców w dwóch formach – spotkań ukierunkowanych na zabawę i integrację oraz spotkań o charakterze warsztatowym. Przedsięwzięcie miałyby być ukierunkowane na wsparcie rodziców dzieci uczestniczących w zajęciach w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych.

Trzecie posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego odbyło się w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie. W trakcie spotkania w głównej mierze skupiono się na aktualnych problemach w środowiskach zamieszkania rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Po raz kolejny uwypuklono potrzebę wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego na rzecz małoletnich dzieci z terenu gminy i powiatu chrzanowskiego.

Posiedzenie poświęcone było sporządzeniu diagnozy skali zjawiska przemocy w Gminie Chrzanów. Ustalono, że dane zawarte w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie winny zostać dostosowane do programu krajowego. Wskazano na potrzebę zdiagnozowania zjawiska przemocy wśród dzieci w wieku szkolnym. Opracowano narzędzie w postaci projektu ankiety dla uczniów szkół podstawowych.

Kolejnym ważnym tematem spotkania była potrzeba wdrożenia programów korekcyjnych, terapeutycznych i psychologicznych dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie. Wskazano na problem z pozyskaniem specjalistów prowadzących tego typu wsparcie. Określono placówki z terenu powiatu chrzanowskiego zobowiązane do przeprowadzania działań korekcyjno-edukacyjnych dla potencjalnych sprawców przemocy m. in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Omówiono możliwości organizacyjne

prowadzenia programów dla sprawców przemocy na terenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie.

W trakcie **czwartego posiedzenia** skupiono się na zmianie składu Zespołu Interdyscyplinarnego – powitano nowych członków powołanych przez Burmistrza. Ponadto, w trakcie głosowania wyłoniono nowego Przewodniczącego Zespołu. Przewodnicząca omówiła bieżące sprawy związane z funkcjonowaniem Zespołu – uchwalono nowy regulamin. Ponownie wskazano na problem zwiększającego się odsetka osób chorych psychicznie, wśród grupy osób wskazanych jako podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie. Członkowie Zespołu wnieśli informacje na temat zjawiska przemocy, zaobserwowanej przez pracowników reprezentowanych instytucji, a także omówiono sposoby reagowania w danych przypadkach. Dyskusję poświęcono również tematowi przygotowanego do wdrożenia na lata 2022-2027 Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy – wniesiono uwagi i propozycje.

Podczas ostatniego, **piątego spotkania** omówiono planowane zmiany w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – wskazano na pozytywne i negatywne zmiany, realny wpływ na prowadzone procedury. Członkowie podjęli dyskusję na temat oczekiwań co do wprowadzanych zmian, konieczności udostępnienia narzędzi, przepisów pozwalających na egzekwowanie zobowiązań.

Członkowie Zespołu jednomyślnie wskazali na konieczność powołania do składu Zespołu Interdyscyplinarnego przedstawicieli dodatkowych instytucji, m. in. Prokuraturę Rejonową czy Szpital Powiatowy (oddział psychiatrii).

Po raz kolejny podjęto dyskusję na temat zapotrzebowania na programy psychologiczne, motywacyjne i edukacyjna dla sprawców przemocy realizowane przez gminę. Poruszono temat zatrudnienia specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którego zadaniem byłaby bezpośrednia praca ze sprawcami przemocy – przygotowanie ich do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych, zapewnienie właściwej opieki i wsparcia emocjonalnego. W trakcie spotkania wskazano również na potrzebę zwiększenia ilości godzin udzielanego wsparcia psychologicznego, prowadzonego w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie – potrzeba ta wynika głównie z uwagi na negatywny wpływ na stan psychiczny izolacji społecznej, obowiązującej w związku z panującą pandemią.

Podczas posiedzenia Zespołu, jego członkowie wskazali na konieczność ponownego wdrożenia programu „Szkoła bez Agresji” do szkół podstawowych. Przedstawiciele oświaty zaprezentowali skuteczność oddziaływania Programu na małoletnich – wskazali na duży sukces w obszarze zwiększenia świadomości dzieci i młodzieży.

2. Prowadzenie procedury *Niebieskie Kart*

Procedura „Niebieskie karty” to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemoc w rodzinie. Poza treścią ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podstawą prawną do jej realizacji jest Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Do zadań realizowanych w ramach procedury należy dokonanie pogłębionej diagnozy sytuacji w rodzinie i nawiązanie kontaktu z osobą wskazaną jako doświadczającą przemoc, a następnie sporządzenie wraz z tą osobą indywidualnego planu pomocy. Głównym celem procedury jest zatrzymanie zjawiska przemocy i zainicjowanie w danej rodzinie procesu zmiany, tak aby przemoc przewyciężyć trwale. Indywidualny plan pomocy opiera się na zidentyfikowanych problemach oraz na zasobach danej rodziny i przede wszystkim odpowiada na potrzeby osoby doznającej przemoc.

Procedura „Niebieskie Kart”

Interwencja

(działania skoncentrowane na zapewnieniu bezpieczeństwa osobie wskazanej jako ofiara, zatrzymanie przemoc)

Wsparcie/Pomoc/Informacja

(udzielenie pomocy, wsparcia, edukacja w zakresie zjawiska przemocy, motywowanie do podjęcia działań w kierunku zmiany oraz do zaprzestania zachowań krzywdzących)

W roku 2021, z uwagi na nadal szerzącą się pandemię SARS-Cov-2, członkowie grup roboczych i zespołu interdyscyplinarnego pracowali w ramach swoich obowiązków służbowych – w myśl art. 9a ust. 13 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, dostosowując się do wprowadzanych przez pracodawcę zmian organizacyjnych

w miejscu pracy. Zatem, procedura „Niebieskie Karty” realizowana była systematycznie, odpowiednio do wprowadzonego przez pracodawcę na terenie Ośrodka reżimu sanitarnego, jak też wytycznych, co do sposobu organizacji działań środowiskowych.

Mając na względzie powyższe, w przypadku podejrzenia występowania zjawiska przemocy w rodzinie, w dalszym ciągu odpowiednie służby społeczne, oświatowe i z zakresu ochrony zdrowia, wszczynały procedurę „Niebieskie Karty”. Przyjęto ogólną zasadę, że w sytuacji ograniczenia kontaktów osobistych, formularz – A „Niebieskie Karty” mógł zostać sporządzony z pominięciem obowiązku obecności osoby doznającej przemocy. W takim przypadku, należało jednak spełnić przesłankę wiarygodności źródła posiadanych informacji, jak też zgromadzić pełne informacje, pozwalające jasno określić problem oraz wskazać osobę doznającą przemocy. Do tego rodzaju działań uprawniał §2 ust. 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, w myśl którego *„w przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” następuje bez udziału tej osoby”*.

Kolejne formularze w ramach procedury „Niebieskie Karty”, co do zasady wypełniane były na posiedzeniu grup roboczych w obecności osób, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą – formularz C, oraz w obecności osób, co do których istniało podejrzenie, że stosują przemoc – formularz D. W sytuacji konieczności zachowania obostrzeń w bezpośrednich kontaktach z klientem, przyjęto zasadę, że druki procedury NK winny zostać uzupełnione przy udziale klienta po zniesieniu wszelkich ograniczeń w kontaktowaniu się z klientem lub zdalnie, poprzez kontakt telefoniczny bądź drogą elektroniczną.

Posiedzenia grup roboczych odbywały się w normalnym trybie, w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie. W sytuacji konieczności zachowania wzmożonej ochrony, grupy robocze prowadzone były w okrojonym składzie, przy właściwym zachowaniu reżimu sanitarnego.

Praca z rodzinami dotkniętymi problemem przemocy, realizowana była przez koordynatorów procedury „Niebieskie Karty” w sposób szczególny. Koordynatorzy wykonywali swoje czynności służbowe tak, aby w możliwie najskuteczniejszy sposób udzielić pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej, mając na względzie wysokie ryzyko wystąpienia negatywnych konsekwencji stanu epidemicznego dla funkcjonowania rodziny,

a w szczególności dzieci. Główny nacisk położono na zadbanie o najmłodszych członków rodziny, na rzecz których realizowano następujące działania:

- powoływano do składu GR przedstawiciela oświaty,
- diagnozowano sytuację rodziny za szczególnym uwzględnieniem sytuacji dziecka,
- planowano działania z dzieckiem i wobec dziecka,
- zwracano się do placówek oświatowych o opinię uwzględniającą zarówno informację o postępach w nauce, jak i sposobie funkcjonowania dziecka w okresie nauki zdalnej, relacjach z rówieśnikami, o sposobie kontaktów z rodzicami dziecka,
- proszono o potwierdzenie wizyty dziecka u specjalistów, dostarczenie opinii z poradni specjalistycznych, ośrodka zdrowia,
- koordynatorzy procedury „Niebieskie Karty” kontaktowali się ze szkołą, innymi osobami znaczącymi dla dziecka i będącymi dla niego wsparciem (dziadkowie, dorosłe rodzeństwo).

W roku 2021 wszczęto łącznie **85 nowych procedur Niebieskie Karty**, w tym:

- pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie założyli **33 karty**,
- pracownicy Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej założyli **7 kart**,
- pracownicy Komendy Powiatowej Policji założyli **45 kart**,
- pracownicy Oświaty założyli **0 kart**,
- pracownicy służby zdrowia założyli **0 kart**.

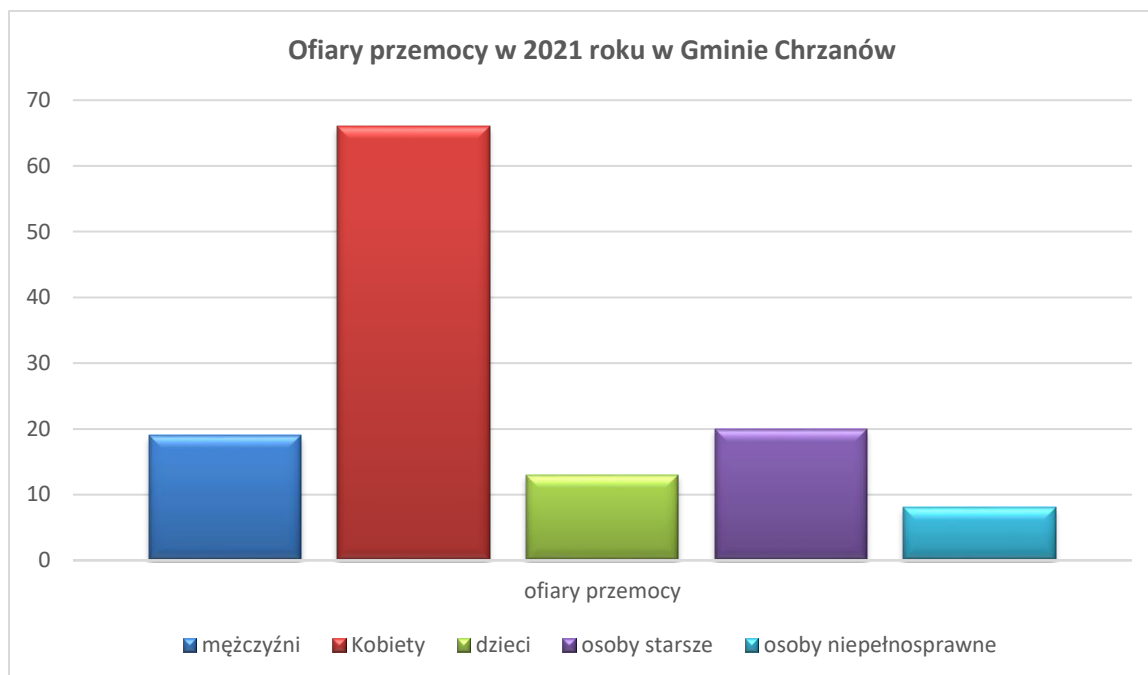
Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, iż zbierając corocznie dane do sprawozdania służba zdrowia z Gminy Chrzanów wykazuje zerową liczbę wszczętych procedur. Jest to tendencja ogólnopolska, gdyż dane statystyczne pokazują tę samą tendencję w skali całego kraju.

W ogólnej liczbie prowadzonych procedur Niebieskie Karty możemy wyróżnić:

- łączna liczba NK założonych dla kobiet doświadczających przemocy – 66,
- łączna liczba NK założonych dla mężczyzn doświadczających przemocy – 10,
- liczba NK założonych dla osób starszych doświadczających przemocy – 20,
- liczba NK założonych dla osób z niepełnosprawnością doświadczających przemocy – 8
- liczba NK założonych dla dzieci doświadczających przemocy – 13

Wykres nr 2: Rozkład założonych procedur NK w roku 2021 w Gminie Chrzanów

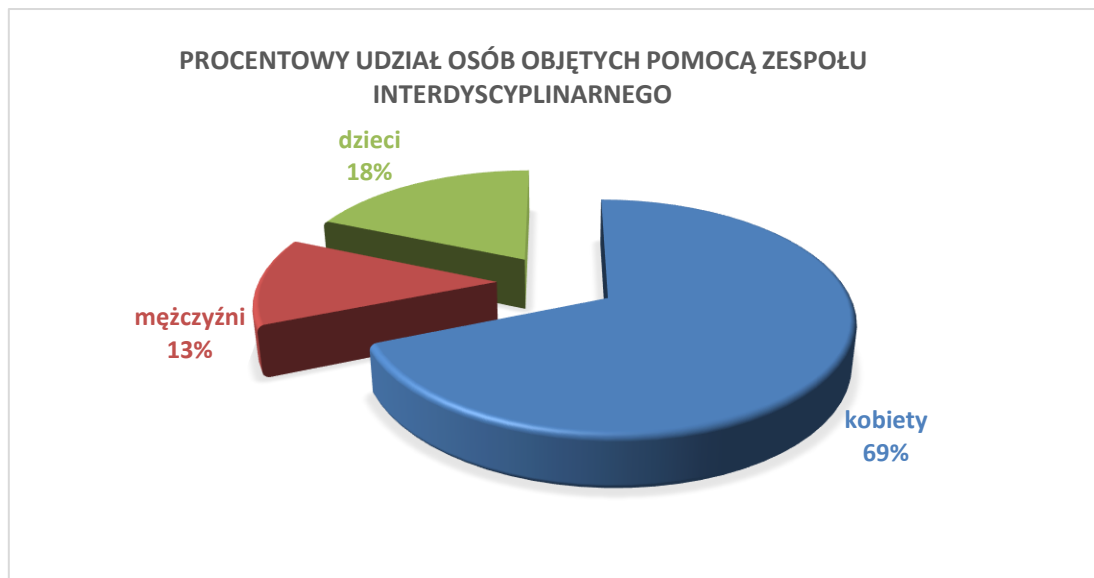
Źródło: Opracowanie OPS w Chrzanowie

W roku 2021 sporządzono następującą ilość poszczególnych formularzy *Niebieskich Kart*:

- formularzy A *Niebieskich Kart* – 93,
- formularzy C *Niebieskich Kart* – 84,
- formularzy D *Niebieskich Kart* – 64.

W roku 2021 pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego objęto łącznie 136 rodziny z terenu chrzanowskiej gminy, w ramach których wsparcia udzielono łącznie 409 osobom (łączna liczba osób w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty”). Bezpośredniej przemocy w formie fizycznej i/lub psychicznej doświadczyło ogółem 115 kobiet, w tym 4 kobiety niepełnosprawne i 32 kobiety starsze. Przemoc domowa skierowana była w stosunku do łącznie 21 mężczyzn, w tym 3 mężczyzn niepełnosprawnych i 3 mężczyzn starszych. Zjawisko przemocy domowej dotknęło bezpośrednio 31 małoletnich, z czego dwoje spośród nich było niepełnosprawnymi.

Wykres nr 3: Osoby objęte pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego

Źródło: Opracowanie OPS w Chrzanowie

W roku 2021 zakończono ogółem 110 procedur „Niebieskie Karty”, w tym:

- 78 kart z powodu ustania przemocy w rodzinie, z czego 51 kart było wszczętych w 2020 roku i kontynuowanych w roku 2021,
- 32 karty z powodu braku zasadności podejmowania działań, z czego 11 kart było wszczętych w 2020 roku i kontynuowanych w roku 2021.

W roku 2021 pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie złożyli łącznie 9 zawiadomień do organów ścigania o popełnieniu przestępstwa w związku z prowadzeniem procedury „Niebieskie Karty”.

W 2021 roku na terenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie pomocą w formie wsparcia: psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego, a także wsparcia specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie i instruktora terapii uzależnień, objęto osoby dotknięte przemocą w rodzinie w następującym zakresie:

- wsparcie psychologiczne – 14 osób,
- wsparcie prawne – 4 osoby,
- wsparcie socjalne – 409 osób,
- wsparcie zawodowe i rodzinne – 44 osoby,
- wsparcie specjalisty ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (poradnictwo indywidualne) – 68 osób,

- wsparcie instruktora terapii uzależnień (poradnictwo indywidualne) – 177 osób.

Wykres nr 4: Rodzaj form wsparcia udzielonego w 2021 roku w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Źródło: Opracowanie OPS w Chrzanowie

Z wyżej wymienionych form pomocowych, na szczególną uwagę zasługuje Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy Osobom Dotkniętym Przemocą w Rodzinie, działający w strukturach organizacyjnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie. Punkt zapewnia nieodpłatne, specjalistyczne usługi w formie poradnictwa psychologicznego, socjalnego oraz prawnego na rzecz osób i rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej, spowodowanej wystąpieniem przemocy domowej. Działania Punktu ukierunkowane zostały na pracę z osobami i rodzinami doświadczającymi zjawiska przemocy domowej, które nie są w stanie samodzielnie rozwiązać trudnej sytuacji życiowej, wykorzystując własne zasoby.

W roku 2021 w ramach Punktu kontynuowano wsparcie za pośrednictwem czterech dodatkowych linii telefonicznych, głównie w sytuacjach obowiązywania specyficznych regulacji organizacyjnych w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie, z uwagi na obostrzenia pandemiczne. Doświadczeni pracownicy pełnili wówczas dyżury, udzielając informacji, wsparcia, a w razie konieczności interweniując w środowisku.

W ramach pomocy psychospołecznej, w szczególności ochrony przed doświadczaną przemocą w rodzinie, w roku 2021 podjęto następujące działania:

1. Prowadzenie grupy terapeutycznej dla kobiet doświadczających przemocy. W roku 2021 w grupie uczestniczyło 6 kobiet, przy czym terapię grupową ukończyły 4 osoby. Z racji ograniczeń epidemicznych na przestrzeni roku 2021 odbyło się w sumie 20

spotkań. W ramach grupy terapeutycznej, realizowany program ukierunkowany był na rozrysowanie struktury rodziny pochodzenia do pokolenia dziadków ze strony kobiety, jak też partnera/męża. Ponadto, omawiano takie zagadnienia jak relacje rodzinne, konflikty, procesy i zjawiska dotyczące rodziny. Program grupy terapeutycznej niósł ze sobą zarówno funkcję katarską (oczyszczającą), jak też funkcję poznawczą. Spotkania grupy w roku 2021 odbywały się we wtorki w godzinach od 8:00 do 10:00. Podczas konieczności zawieszenia spotkań grupy z racji pandemii, uczestniczki miały możliwość konsultacji indywidualnych oraz stałego kontaktu z osobą prowadzącą.

2. Prowadzenie grupy wsparcia dla kobiet z elementami warsztatów dla osób współzależnych. W spotkaniach grupy uczestniczyło ogółem 26 kobiet. W roku 2021 przeprowadzono łącznie 28 spotkań, które odbywały się we czwartki w godzinach od 08:00 do 10:00. Program realizowany na grupie obejmował takie zagadnienia jak definicja przemocy, specyfika zjawiska przemocy, źródła przemocy, cykl przemocy, mity i stereotypy, instytucje pomocowe, syndrom wyuczonej bezradności, zjawisko „prania mózgu”, zjawisko stresu pourazowego, powody, dla których kobiety są krzywdzone w związkach, obraz sprawcy, nauka asertywności, syndrom współzależnienia. Podczas prowadzenia grupy wykorzystuje się elementy terapii systemowej, pracę z indywidualnym przypadkiem.
3. Prowadzenie grupy Intensywnej Terapii Uzależnienia od Alkoholu. W roku 2021 w grupie uczestniczyło 19 osób, z czego 17 osób podpisało kontrakt terapeutyczny. Celem programu w/wskazanej terapii jest:
  - rozpoznawanie objawów własnego uzależnienia i akceptacja faktu bycia alkoholikiem,
  - uznanie własnej bezsilności wobec alkoholu,
  - nabycie zdolności potrzebnych do radzenia sobie z głodem alkoholowym,
  - uzyskanie i umocnienie motywacji do dalszego leczenia i zdrowienia.

Spotkania grupy miały miejsce dwa razy w tygodniu – poniedziałek i środa w godzinach od 15:00 do 17:00 do momentu wprowadzenia obostrzeń epidemicznych.

W 2021 roku 16 osób zostało zmotywowane do podjęcia terapii odwykowej w formie stacjonarnej.

3. Działania Podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W strategię profilaktyczne, ukierunkowane na zapobieganie zjawisku przemocy domowej, wpisuje się również działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, działającej na terenie chrzanowskiej gminy.

W roku 2021 chrzanowska GKRPA nie tylko realizowała działania profilaktyczne we własnym zakresie, ale jednocześnie wspierała organizacje pozarządowe i jednostki budżetowe realizujące takowe działania. Niestety, również rok 2021 niósł ze sobą zagrożenia pandemiczne, z powodu których nie udało się zrealizować wielu z zaplanowanych inicjatyw, jak chociażby: Olimpiada Przedszkolaków, Festyn Parafialny przy Parafii Matki Bożej Różańcowej. Powstała zatem konieczność przeformułowania zadań, by w ten sposób dostosować się do panujących obostrzeń związanych z pandemią.

W ten oto sposób, w zakresie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej wśród dzieci i młodzieży w zakresie różnego typu uzależnień oraz występowania przemocy domowej, zrealizowano następujące inicjatywy:

- ✓ konkurs plastyczny pn. „Dzieci i młodzież kontra nałogi”; w konkursie brały udział dzieci z chrzanowskich przedszkoli i szkół podstawowych – łączna liczba uczestników wyniosła 60 osób, a wszystkie złożone prace zostały wykorzystane do wykonania kalendarza profilaktycznego na rok 2022;
- ✓ akcja pn. „Kulturalne wakacje w mieście. Wakacje w Hogwarcie – ruszamy z peronu 9 i ¾”; zajęcia realizowano w dwóch blokach: artystycznym i sportowym, które były połączone z Deskorolkowym Pucharem Polski, a tematem przewodnim była profilaktyka uzależnień oraz bezpiecznego wypoczynku w mieście, zdrowego stylu życia, wpływu używek na kondycję psychofizyczną;
- ✓ program pt. „Zdrowa zabawa – fajna sprawa, kulturalne i sportowe wakacje w mieście” przybrał formę zajęć edukacyjnych z elementami profilaktyki uzależnień, celem uświadomienia dzieci i młodzieży w wieku od 13-18 lat z terenu Gminy Chrzanów w zakresie zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, wpływu uzależnień na zdrowie i zachowanie człowieka;
- ✓ „Pikniki Sąsiedzkie” – cykl spotkań mających na celu integrację oraz promocję zdrowego wypoczynku mieszkańców Chrzanowa, realizowany wraz ze stowarzyszeniem „CZEŚĆ” w Miejscu Aktywności Mieszkańców w Chrzanowie;

- ✓ „Opłatek Maltański” – inicjatywa realizowana wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chrzanowie, nastawiona na promowanie zdrowego i trzeźwego stylu życia wśród podopiecznych chrzanowskiego OPS, jak również wsparcie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wzmocnienie postaw abstynenckich; uczestników wsparto pomocą w formie paczek wigilijnych – była to forma rekompensaty za brak tradycyjnej już kolacji wigilijnej.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2021 roku ściśle współpracowała z pedagogami szkolnymi oraz nauczycielami z poszczególnych placówek oświatowych z terenu miasta i Gminy Chrzanów. Celem współpracy było szybkie reagowanie w przypadku rozpoznania problemów dysfunkcyjnych w rodzinie, związanych z nadużywaniem środków psychoaktywnych lub powstawaniem przemocy domowej. Partnerami w działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie były także takie jednostki gminne jak Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie, Prokuratura Rejonowa w Chrzanowie, Sąd Rejonowy w Chrzanowie, czy Poradnia Leczenia Uzależnień w Chrzanowie. Współpraca odbywała się również z wojewódzkimi ośrodkami leczenia uzależnień. Dodatkowo, chrzanowska GKRPA koordynowała działania prowadzone w ramach świetlic środowiskowych i terapeutycznych, a w razie konieczności udzielała wsparcia ich uczestnikom przy ścisłej współpracy z Centrum Usług Socjalnych w Chrzanowie. I tak, w okresie letnim roku 2021 udało się zrealizować na rzecz dzieci zagrożonych patologią społeczną i/lub przemocą domową letni wypoczynek w Szarym Dworze, w którym udział wzięło 23 dzieci ze świetlicy środowiskowej i terapeutycznej.

W trakcie realizacji programów profilaktycznych, chrzanowska GKRPA trudniła się jednocześnie dystrybucją materiałów o charakterze profilaktycznym, typu ulotki, broszury, plakaty. Materiały te rozdysponowano w trakcie trwania poszczególnych akcji i inicjatyw społecznych, a także zajęć realizowanych przez stowarzyszenia, jednostki szkolne lub pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie. Dotyczy to również wykonywanych kalendarzy profilaktycznych. W roku 2021 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie systematycznie wspomagała działalność rozmaitych instytucji oraz organizacji pozarządowych z terenu miasta i Gminy Chrzanów, dofinansowując inicjatywy nastawione w swej formule na działania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i innym uzależnieniom, przemocy w rodzinie oraz pomocy osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Tym samym, udało się wesprzeć m. in. następujące projekty:

- ✓ piknik pn. „Zdrowa Mama – Zdrowe Dziecko” – zorganizowany z okazji Światowego Dnia Alkoholowego Dnia Zespołu Płodowego w pomieszczeniach Miejsca Aktywności Mieszkańców w Chrzanowie; spotkanie miało charakter panelu dyskusyjnego ze specjalistami na temat szkodliwości spożywania alkoholu w czasie ciąży, a także warsztaty z makijażu i trendy mody dla kobiet w ciąży – dla dzieci zorganizowano gry, animacje i zabawy;
- ✓ XXX Ogólnopolski Zlot Rodzin Abstynenckich – Tatry 2021 – inicjatywa skierowana do osób uzależnionych (trzeźwych alkoholików) i współuzależnionych (ich rodzin), w ramach której zrealizowano program terapeutyczny, prowadzony przez trenerów i terapeutów uzależnień Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie i innych terapeutów;
- ✓ realizacja zajęć sportowo-profilaktycznych i kulturalno-profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w trakcie roku szkolnego oraz pozostających w domach w okresie letnich wakacji.

W ramach działalności statutowej Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chrzanowie w roku 2021 zrealizowano łącznie 12 posiedzeń ogólnych, podczas których zapoznano się z zagadnieniami wynikającymi z realizacji programu. Ponadto, zaopiniowano wnioski o lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie, a także zaopiniowano bieżące sprawy wynikające z realizacji programu GKRPA.

Dodatkowo, odbyło się 12 posiedzeń zespołu terapeutycznego. Osoby, które zostały zgłoszone do Gminnej Komisji z powodu nadużywania alkoholu i wynikających z tego faktu problemów życiowych, otrzymywały pomoc w formie skierowania na określone terapie odwykowe, czy też grupy wsparcia. Osoby były w odpowiedni sposób motywowane do podjęcia tego typu aktywności, w tym do uczestnictwa w spotkaniach grupy AA, działającej na terenie miasta i Gminy Chrzanów.

Brak zgody osoby uzależnionej na podjęcie wskazanej terapii i/lub motywacji do zmiany prezentowanej postawy życiowej, wiązał się ze skierowaniem wniosku do sądu, celem objęcia w/wskazanej osoby obowiązkiem podjęcia leczenia odwykowego. Po przeanalizowaniu indywidualnych przypadków, rozpoznano wśród osób uzależnionych od alkoholu m. in. takie problemy jak rozpad życia rodzinnego, demoralizacja nieletnich, uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny lub systematycznie zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

4. Działania Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie rozpoczął swoją działalność w roku 2012, jako jednostka samodzielna, pierwotnie wyodrębniona ze struktur Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie, a następnie Ośrodka Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie, na mocy uchwały Rady Powiatu Chrzanowskiego nr XX/138/2012r. z dnia 28 marca 2012 roku. Wiodącym celem działalności chrzanowskiego POIK jest realizowanie zadań z zakresu pomocy społecznej, ukierunkowanych na zapewnienie kompleksowej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem osób doświadczających przemocy w rodzinie, w formie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, czy też prawnego. Ośrodek w roku 2021, tj. w okresie od I.2021 do XII.2021, funkcjonował całodobowo.

W 2021 roku, w związku z doświadczaną przemocą domową, ze specjalistycznego poradnictwa udzielanego w ramach Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie, skorzystało łącznie 14 mieszkańców Gminy Chrzanów, w tym 12 osób dorosłych i 2 dzieci. POIK udzielił również wsparcia w formie pobytu w hostelu dla 3 kobiet, 1 mężczyzny oraz 2 dzieci, tj. łącznie dla 6 osób.

Działania profilaktyczne w ramach chrzanowskiego POIK, mające na celu szeroko rozumiane przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, w roku 2021 obejmowały:

- poradnictwo specjalistyczne z zakresu wsparcia pedagogicznego, psychologicznego, rodzinnego, wychowawczego, prawnego, mediacyjnego, a także terapii uzależnień; w ramach podejmowanych działań, poradnictwo udzielane było przy bezpośrednim kontakcie z klientem oraz w formie telefonicznej;
- schronienie w hostelu – mieszkaniu interwencyjnym, zarządzanym przez chrzanowski POIK;
- warsztaty podnoszenia kompetencji wychowawczych dla rodziców i opiekunów;
- grupa wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy domowej;
- zajęcia socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży;
- grupa wsparcia dla rodziców doświadczających trudności wychowawczych;
- prowadzenie prelekcji o tematyce przeciwdziałania przemocy.

IV. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE DANYCH KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W CHRZANOWIE, PROKURATURY

REJONOWEJ W CHRZANOWIE, SĄDU REJONOWEGO W CHRZANOWIE ORAZ PCPR.

Przeciwdziałając przemocy domowej oraz dążąc do zmniejszenia skali zjawiska na terenie Gminy Chrzanów policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie w 2021 roku na bieżąco rozpoznawali i podejmowali interwencje związane z przemocą domową. W związku z podejrzeniem przemocy w rodzinie, chrzanowska policja przeprowadziła łącznie 2253 interwencje domowe. Z uwagi na powyższe, aż w 42 przypadkach z ramienia KPP wszczęta została procedura „Niebieskie Karty”. Dzielnicy z poszczególnych rejonów miasta i Gminy Chrzanów na przestrzeni całego roku 2021 zaangażowani byli w realizację zadań ustawowych przy realizacji procedury NK w środowisku zamieszkania rodzin dotkniętych przemocą domową. Dzielnicy, a także przedstawiciele Zespołu ds. Nieletnich i Patologii KPP w Chrzanowie systematycznie uczestniczyli w spotkaniach grup roboczych, realizowanych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Chrzanowie, wspólnie podejmując decyzje, co do zakresu działań wobec rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy. Zespół ds. Nieletnich i Patologii chrzanowskiej KPP brał również udział w kwartalnych posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego, podsumowujących pracę grup roboczych. Policjanci przeprowadzili łącznie 38 kontrole rodzin w związku z procedurą „Niebieskie Karty”, w których wychowywały się osoby małoletnie. Wizyty w miejscu zamieszkania małoletnich dzieci miały na celu ustalenie ich sytuacji rodzinnej, a w sytuacji rozpoznania jakichkolwiek nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu odpowiednie zareagowanie. W związku z powyższym, w roku 2021 skierowano łącznie 22 wnioski o wszczęcie postępowań opiekuńczych i zabezpieczenie interesu małoletnich dzieci.

Wartym podkreślenia jest fakt, że policjanci w ramach swoich kompetencji i w związku z prowadzonymi procedurami „Niebieskie Karty”, w kontakcie z osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy domowej informowali o konsekwencjach karnych, wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie, w tym między innymi o nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego z ofiarą miejsca zamieszkania, czy też o zakazie bezpośredniego zbliżania się do ofiary.

Na terenie Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie znajduje się jeden pokój przesłuchań osób małoletnich, tzw. „przyjazny pokój”. W 2021 roku nie odbyło się żadne przesłuchanie osoby małoletniej.

W Wydziale Dochodzeniowo-Śledczym Komendy Powiatowej Policji w Chrzanowie wszczęto 34 postępowania przygotowawcze z art. 207 paragraf 1 KK. W 14 przypadkach postępowania zakończyły się sporządzeniem aktu oskarżenia, z kolei 13 spraw umorzono.

W roku 2021 Komenda Powiatowa Policji w Chrzanowie angażowała się w różnorodne działania o charakterze profilaktycznym. Inicjatywy podejmowane były w głównej mierze na terenie placówek oświatowych powiatu chrzanowskiego wśród dzieci i młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Odbiorcami programów informacyjno-edukacyjnych byli również nauczyciele oraz rodzice uczniów. Działania profilaktyczne obejmowały swą tematyką problematykę uzależnień od środków psychoaktywnych, w tym analizę występujących w środowisku zagrożeń z tego tytułu i sposoby reagowania wobec rozpoznania problemu uzależnienia. Ważną tematyką stał się również obszar zagrożeń płynących z sieci internetowej.

W roku 2021 II ZKSS nie skierował żadnego wniosku o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności lub o odwołanie warunkowego zwolnienia.

Prokuratura Rejonowa w Chrzanowie w roku 2021 nie złożyła ani jednego wniosku do Sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności albo odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanych za przemoc w rodzinie (w oparciu o art. 12d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). System informatyczny wykorzystywany w Prokuraturze, nie wygenerował odpowiedzi w zakresie liczby informacji przekazanych przez inne służby o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za przemoc w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chrzanowie prowadziło program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy domowej. Program miał charakter ambulatoryjny w postaci: wykładów, warsztatów, ćwiczeń, pracy indywidualnej obejmującej konsultacje indywidualne, motywowanie, diagnozowanie problemu, zawieranie kontraktu. W roku 2021 z w/wskazanego programu skorzystała jedna osoba.

W roku 2021 Zakład Lecznictwa Ambulatoryjnego w Chrzanowie nie postawił żadnego rozpoznania wśród pacjentów w zakresie podejrzenia o doświadczanie przemocy w rodzinie na podstawie zweryfikowanych uszkodzeń ciała.

Urząd Miejski w Chrzanowie, w oparciu o uchwałę nr XV/156/2019 z dnia 30 grudnia 2019r., paragraf 6 ust. 3 o zasadach wynajmowania lokali mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Chrzanów, zaspokoił potrzebę mieszkaniową jednej rodziny, dotkniętej przemocą domową, w której prowadzono procedurę „Niebieskie Karty”. Rodzinę tę uprawniono do zawarcia umowy najmu lokalu na czas nieoznaczony.

V. DZIAŁANIA W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY PODEJMOWANE PRZEZ PLACÓWKI OŚWIATOWE W GMINIE CHRZANÓW

Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie zrzesza lokalne instytucje, w tym placówki oświatowe, celem zapobiegania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ochrony ofiar przemocy oraz podejmowania działań profilaktycznych, mających na celu wzrost świadomości w obszarze przeciwdziałania przemocy. Działania w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej są najskuteczniejsze w sytuacji, gdy podejmowane są w sposób skoordynowany, dostosowany do potrzeb odbiorców i odpowiadają na oczekiwania środowiska. Placówki oświatowe, to instytucje społeczne będące najbliżej dziecka. To właśnie tutaj istnieje największa możliwość, zarówno zaobserwowania pierwszych sygnałów doświadczanej przez dziecko przemocy, jak też kształtowania postaw dziecka względem przemocy.

Główny obszar działań placówek oświatowych w obrębie przeciwdziałania przemocy to przede wszystkim:

- zidentyfikowanie zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci,
- zainicjowanie wczesnej interwencji w sytuacji przemocy w rodzinie,
- realizacja działalności edukacyjnej i profilaktycznej z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2021 roku do udziału w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przystąpiły w sumie 9 przedszkola, 11 szkół podstawowych oraz 3 szkoły ponadpodstawowe.

1. Działania profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane w chrzanowskich przedszkolach.

W roku 2021 placówki oświatowe z terenu chrzanowskiej gminy, na rzecz najmłodszych beneficjentów, nie tylko kontynuowały działania podjęte w latach poprzednich, ale kreatywnie wspierały rozwój małych dzieci poprzez innowacyjne programy profilaktyczne. W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedszkola podjęły następujące formy wsparcia:

- ✓ poradnictwo ukierunkowane na działania edukacyjne, wzmacniające umiejętności opiekuńczo-wychowawcze, kształtujące metody i postawy alternatywne wobec stosowania przemocy,

- ✓ upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej – w przypadku doświadczania przemocy domowej,
- ✓ systematyczne monitorowanie sytuacji dziecka wraz z nastawieniem na obserwację pod kątem przejawów doświadczanej przemocy domowej,
- ✓ udzielanie systematycznego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom doświadczającym przemocy domowej,
- ✓ prowadzenie zajęć kształtujących różnego rodzaju umiejętności m. in. współpracy w grupie, rozpoznawania i nazywania własnych uczuć i emocji, kształtowania prawidłowych zachowań adekwatnych do sytuacji,
- ✓ zajęcia uświadamiające, jakie zachowania wykazują znamiona agresji, jak im przeciwdziałać, zapobiegać i reagować,
- ✓ pogadanki na temat zachowań nieagresywnych, postaw pożądanых społecznie oraz zachowań służących budowaniu pozytywnych relacji międzyludzkich,
- ✓ organizowanie różnego rodzaju konkursów dotyczących alternatywnych form spędzania wolnego czasu w obliczu zagrożeń płynących z domu i środowiska,
- ✓ zebrania z rodzicami – uświadamianie roli opiekunów prawnych dziecka i wynikającej z tego faktu odpowiedzialności za zdrowie i życie dziecka,
- ✓ udział w akcjach społecznych wspierających rodzinę, kształtujących prawidłowe wzorce wychowawcze i wspólne spędzanie czasu wolnego,
- ✓ stała współpraca pedagogów i nauczycieli z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie (pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny, koordynatorami ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie), kuratorami sądowymi oraz dzielnicowymi,
- ✓ udział kadry pracowniczej poszczególnych placówek przedszkolnych w spotkaniach grup roboczych.

Przez wzgląd na obowiązujące w roku 2021 obostrzenia pandemiczne, zdarzało się, że zajęcia przedszkolne prowadzone były w formie zdalnej, za pośrednictwem odpowiednich platform edukacyjnych. W większości przedszkoli udało się jednak zrealizować programy profilaktyczne, w których ich odbiorcy uczestniczyli w formie tradycyjnej w obrębie danej placówki.

I tak m. in. przedszkolaki z Przedszkola Samorządowego nr 1 zaangażowane zostały w cykl zajęć pn. „Moja rodzina, mój dom, moje emocje”, ukierunkowanych na budowanie właściwych relacji wewnątrzrodziny z zachowaniem wzajemnego szacunku, jak też

służących nabyciu umiejętności rozróżniania dobrych sytuacji od tych niewłaściwych czy nawet zagrażających bezpośrednio bezpieczeństwu dziecka. Podobna tematyka zajęć została ujęta w programie pn. „Dziecko w rodzinie”, realizowanym przez Przedszkole Samorządowe im. Św. Franciszka – patrona ekologów w Balinie, którą dodatkowo rozszerzono o wiedzę w zakresie zjawiska przemocy, sposobów radzenia sobie w sytuacjach przemocowych oraz znajomości praw dziecka.

Przedszkole Samorządowe nr 2 w Chrzanowie wprowadziło cykl pogadank w oparciu o literaturę pn. Dzień na kłótnie” o tematyce dotyczącej zjawiska przemocy wobec innych, w tym o sposobach reagowania na różne formy agresji i przemocy. Dzieci uświadomione zostały w zakresie swoich praw do zachowania nietykalności osobistej i poszanowania godności. Dodatkowo, przedszkolaki wzięły udział w teatryku pt. „Komputerowy zawrót głowy”, którego celem głównym było uświadomienie najmłodszym zagrożeń płynących z internetu.

Ciekawa inicjatywa pojawiła się w ramach Przedszkola Samorządowego nr 10 w Chrzanowie, które to wprowadziło elementy TZA – treningu zastępowania agresji, skierowanego wyłącznie do dzieci uczęszczających do w/wskazanej placówki. TZA w bardzo kompletny i szeroki sposób pozwala budować kompetencje społeczne i emocjonalne. Uczy, jak mówić stop, co robić, aby nie zachowywać się agresywnie, wspiera refleksję nad powodami wyboru prospołecznych rozwiązań i pomaga budować dobre, empatyczne relacje z innymi. TZA, uznany za jedną z najskuteczniejszych metod pracy nad zachowaniami agresywnymi, uwzględnia cztery podstawowe komponenty, tj.:

- ✓ **trening kontroli złości** – uczy, w jaki sposób radzić sobie z własną złością po to, aby zamiast wyuczonych, impulsywnych reakcji dać sobie czas na uspokojenie i przemyślenie oraz zastosowanie prospołecznego, nieagresywnego sposobu załatwienia sprawy,
- ✓ **trening umiejętności prospołecznych** – uczy, co i jak należy robić w sytuacjach interpersonalnych, aby zachowywać się prospołecznie, a więc być w porządku w stosunku do siebie i innych; pozwala na nauczenie się różnorodnych kompetencji społecznych, alternatywnych do agresji, ukierunkowanych na rozumienie i reagowanie na emocje, budowanie relacji i samoświadomości,
- ✓ **trening zachowań moralnych** – wspiera w zakresie umiejętności prowadzenia dyskusji bez oceniania i uczenia się od siebie nawzajem,
- ✓ **trening empatii** – skoncentrowany jest wokół takich zagadnień, jak okazywanie

zainteresowania drugiej osobie, umiejętne słuchanie i zestrzajanie swojego poziomu emocjonalnego z drugim człowiekiem.

Z kolei, dzieci z Przedszkola Samorządowego nr 5 w Chrzanowie poprzez różnorodne formy zabawy, ćwiczenia relaksacyjne i terapeutyczne, metody Sherborne i Dobrego Startu, a także za pośrednictwem literatury i działalności plastycznej, kształtowały właściwe postawy społeczne, likwidujące zachowania agresywne i nadpobudliwe. Dodatkowo, dzieci przyswoiły wiedzę w zakresie zachowań niewłaściwych, prowadzących do stosowania przemocy wobec domowników, a także wiedzę jak i gdzie szukać pomocy w sytuacji zagrożenia – poprzez wskazanie instytucji pomagających oraz numerów alarmowych. Przedszkolaki nabyły wiedzę, że stosowanie przemocy wobec innych jest karalne.

2. Działania profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane przez szkoły podstawowe w Chrzanowie

Rodzaj podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- ✓ profilaktyka i edukacja społeczna, ukierunkowana na zwiększenie ogólnej świadomości w zakresie zjawiska przemocy, prowadzona w formie różnorodnych pogadanek, prelekcji oraz programów profilaktycznych,
- ✓ stała pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów w kryzysie, podejmowanie środków zapobiegawczych,
- ✓ rozmowy indywidualne i grupowe na temat zjawiska przemocy domowej – jej form, rodzajów przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania wsparcia i pomocy w sytuacji zagrożenia,
- ✓ realizacja szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinnej (agresja, przemoc słowna, fizyczna, psychiczna, cyberprzemoc),
- ✓ udział w programach edukacyjnych, konferencjach, akcjach społecznych, organizowanie konkursów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,
- ✓ ulotki, plakaty, informatory, szkolne gazetki dotyczące przemocy, jej skutków oraz form pomocy ofiarom przemocy,
- ✓ ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą, w tym współpraca z instytucjami pomocowymi,

- ✓ pedagogizacja rodziców w formie spotkań indywidualnych z pedagogami i psychologami szkolnymi,
- ✓ realizacja programów wspierających rodziny w zakresie kompetencji wychowawczych,
- ✓ systematyczna współpraca placówek oświatowych z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Chrzanowie w obszarach wychowawczych na rzecz poszczególnych uczniów,
- ✓ udział przedstawicieli poszczególnych placówek oświatowych w posiedzeniach grup roboczych powołanych do realizacji procedury „Niebieskie Karty”;
- ✓ udział przedstawicieli poszczególnych placówek oświatowych w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego.

Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Balinie zorganizowała dla swoich uczniów liczne inicjatywy profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania zjawisku przemocy i agresji. Uczniowie klas od I-VI biorąc udział w zajęciach pn. „Przemoc i agresja. Jak sobie radzić z niechcianymi emocjami” oraz „Dobry i zły dotyk”, dowiedzieli się m.in. o negatywnym wpływie agresji na życie człowieka, zyskali wiedzę w zakresie praw dziecka i jego roli i znaczenia w rodzinie, wzajemnego szacunku i relacji międzyludzkich. Z kolei, uczniowie klas starszych skorzystali z zajęć profilaktycznych nt. „Różne oblicza przemocy. Formy pomocy w przypadku podejrzenia występowania zjawiska przemocy, w tym przemocy w rodzinie”, a także z zakresu bezpiecznego korzystania z portali społecznościowych oraz metod przeciwdziałania cyberprzemocy.

Zarówno Szkoła Podstawowa nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi im. Szarych Szeregów w Chrzanowie, podobnie jak Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Chrzanowie, przeprowadziły dla swoich uczniów warsztaty profilaktyczne obejmujące swą tematyką takie zagadnienia jak: profilaktyka uzależnień, zjawisko przemocy rówieśniczej i rodzinnej, w tym sposoby jej przeciwdziałania, radzenia sobie z emocjami, radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, możliwości wsparcia ze strony instytucji pomocowych, trening asertywności. Przy czym, Szkoła Podstawowa nr 8 współdziałała w tym zakresie z trenerami współpracującymi z Fundacją „Nowe Horyzonty”, natomiast chrzanowskie SOSW współdziałało z terapeutami Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie.

3. Działania profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane przez szkoły ponadpodstawowe w Chrzanowie

Rodzaj podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- ✓ zajęcia z pedagogiem i wychowawcami na temat profilaktyki agresji i przemocy w tym przemocy w rodzinie,
- ✓ szkolenia dla uczniów w tematyce zagrożeń przemocowych i skutków stosowania przemocy dla ofiar i sprawców,
- ✓ promowanie stylu życia wolnego od przemocy i agresji – lekcje wychowawcze, udział w spotkaniach ze specjalistami,
- ✓ podnoszenie poziomu wiedzy społeczności szkolnej na temat instytucji i placówek wspomagających osoby dotknięte przemocą,
- ✓ systematyczna współpraca z instytucjami: OPS, Sąd Rejonowy, Komenda Powiatowa Policji, PCPR.

W ramach I Liceum Ogólnokształcącym im. Stanisława Staszica w Chrzanowie przygotowano dla uczniów „skrzynkę listową”, do której uczniowie mogli wrzucać anonimowe informacje o zagrożeniu poczucia bezpieczeństwa.

Natomiast, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Chrzanowie dla swoich uczniów zorganizowało w formie stacjonarnej szkolenie pn. „Fromy pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie” . Uczniowie dowiedzieli się, w jaki sposób przeciwdziałać przemocy i gdzie można szukać pomocy. Poruszono takie zagadnienia jak poradnictwo psychologiczne, konsultacje prawne i psychiatryczne, udzielanie schronienia dla osób doświadczających przemocy i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Dodatkowo, omówiono procedurę „Niebieskie Karty”.

VI. PODSUMOWANIE

Gmina Chrzanów, kontynuując działania z lat poprzednich, również na przestrzeni całego roku 2021 zaangażowana była w rozmaite inicjatywy, zmierzające do zwiększenia skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym zmniejszenia skali opisywanego zjawiska. Działania te miały charakter multiprofesjonalny i wielowymiarowy, przynosząc w ten sposób zamierzone efekty.

Działalność podmiotów współdziałających na rzecz realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie ukierunkowana była w głównej mierze na:

- Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej; działania realizowane były poprzez różnorodne kampanie społeczne w postaci konferencji, prelekcji, programów oświatowych oraz rozpowszechniania informacji przy wykorzystaniu plakatów i ulotek, artykułów w gazecie lokalnej.
- Udzielanie wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego, typu psychologicznego, prawnego i socjalnego, oraz upowszechnianie informacji o miejscach gdzie i w jaki sposób można uzyskać pomoc medyczną, psychologiczną, prawną, socjalną, czy też zawodową.
- Realizację programów służących działaniom profilaktycznym w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci. Cel realizowano poprzez zajęcia organizowane w placówkach oświatowych o charakterze edukacyjnym. Podejmowane działania skierowane były do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, a obejmowały obszar zagadnień psychologicznych, dotyczących stosowania przemocy i reakcji na przemoc, realizacji programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc.
- Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, którego głównym zadaniem jest budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym koordynowanie działań wszystkich służb pomocowych z terenu Gminy Chrzanów, w celu zwiększenia skuteczności pomocy i ochrony osób doznających przemocy domowej.
- Prowadzenie grup roboczych, które swoim wsparciem obejmują zarówno ofiary przemocy, jak też osoby podejrzane o bycie sprawcami przemocy.

- Zapewnienie osobom dotkniętych przemocą (jeśli tego wymagają) całodobowego pobytu w formie schronienia, udzielanego przez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie.
- Tworzenie odpowiednich warunków przesłuchań dla dzieci, będących ofiarami przemocy (przyjazny pokój przesłuchań).
- Ochronę osób dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej, poprzez stosowanie sankcji karnych przez Komendę Powiatową Policji w Chrzanowie, Prokuraturę Rejonową w Chrzanowie, a także przez Sąd Rejonowy w Chrzanowie.
- Realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy przez chrzanowskie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.
- Zwiększanie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez ich udział w szkoleniach, konferencjach oraz superwizji, mającej na celu przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.

Zadania, wynikające z Programu, w pełni finansowane były z budżetu Gminy Chrzanów w ramach statutowej działalności jednostek organizacyjnych zaangażowanych w realizację Programu.

W myśl art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021r., poz. 1249), zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej realizowane są przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2022r., poz. 1 z późn. zm.). Z kolei, w świetle art. 6 ust. 2 pkt 1 u.p.p.r., zadaniem własnym gminy w obszarze szeroko pojętej prewencji zjawiska przemocy jest stworzenie odpowiedniego systemu wsparcia, w szczególności w formie opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy domowej.

Do końca roku 2021 obowiązywał przyjęty na lata 2017-2021 uchwałą Rady Miejskiej w Chrzanowie – Nr XXIX/271/2017 z dnia 28 marca 2017 roku, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. W związku z utratą ważności obowiązywania w/wskazanego aktu, uchwałą Rady Miejskiej w Chrzanowie – nr XXXVII/389/2021 z dnia 30 listopada 2021r., przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, mający moc wiążącą w okresie od 2022–2026. Nowo uchwalony Program ma charakter długofalowy i jest kontynuacją działań podjętych w ramach poprzedniego. Program definiuje szereg

zaplanowanych w jego ramach inicjatyw, o charakterze profilaktycznym, ukierunkowanych na zmniejszenie rozmiaru zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego i profesjonalnego systemu pomocy dla osób zagrożonych lub już uwikłanych w zjawisko przemocy domowej. Program zakłada zaangażowanie w jego realizację wiele służb społecznych, różnorodnych instytucji, a także organizacji pozarządowych.

W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za cel główny postawiono zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie i jej następstw w obszarze chrzanowskiej gminy. Założono, że w latach 2022-2026 cel ten zostanie zrealizowany przy zwiększeniu skuteczności inicjatyw ukierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy, tj. za sprawą:

- Działań profilaktycznych służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W ramach tej działalności przewidziana została szeroko pojęta diagnoza skali zjawiska przemocy domowej. Ponadto, działalność profilaktyczna zostanie uskuteczniiona poprzez realizację różnego rodzaju lokalnych kampanii i inicjatyw społecznych, o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, w tym organizację konferencji na temat współpracy instytucjonalnej w obszarze przeciwdziałania przemocy w Gminie Chrzanów. Przewidziano, że działania te będą odbywać się przy ścisłej współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi, a także z organizacjami pozarządowymi. Program zakłada wsparcie projektów, poradnictwo w zakresie podnoszenia kompetencji wychowawczych rodzin zagrożonych przemocą, inicjowanie i realizację działań promocyjnych w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodzin, edukowanie dzieci i młodzieży w obszarze rozpoznawania symptomów przemocy i kształtowania właściwych postaw.
- Wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Zadanie to nastawione jest na dalszą kontynuację działań w ramach powołanego Zespołu Interdyscyplinarnego, jak też utworzonego specjalistycznego Punktu Informacji, Wsparcia i Pomocy Osobom Dotkniętym Przemocą, działających w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie. W ramach działań pomocowych na rzecz ofiar przemocy, przewidziano funkcjonowanie lokalnego telefonu zaufania oraz realizację indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych z zakresu podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych, dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie, a także realizację specjalistycznych programów terapeutycznych oraz poradnictwa pedagogicznego, socjalnego, rodzinnego, a w uzasadnionych przypadkach reintegrację rodziny. Program uwzględni realizację procedury „Niebieskie Karty”, a w jej ramach działania

interwencyjne wobec ofiar przemocy domowej, w tym również odseparowanie sprawcy od ofiary oraz zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a u.p.p.r. W założeniach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie znalazło się stworzenie bazy lokalowej dla osób dotkniętych przemocą – lokale socjalne przyznawane w pierwszej kolejności ofiarom przemocy, a także podtrzymanie funkcjonowania placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy domowej, w tym poszerzanie ich oferty. Program ukierunkowany został na rozpowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy dla osób dotkniętych przemocą, a także opracowanie analizy skuteczności udzielanej pomocy.

- Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie, głównie w ramach procedury „Niebieskie Karty”, a także poprzez opracowanie i realizację działań edukacyjno-korekcyjnych oraz programów psychologiczno-terapeutycznych na rzecz sprawców, w tym monitorowanie ich udziału we wskazanych programach. Program uwzględnia ponadto rozpowszechnianie informatorów z aktualnymi bazami teleadresowymi podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych, realizujących działania adresowane do sprawców przemocy domowej.
- Podnoszenia kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadanie to zrealizowane zostanie przy pomocy opracowanej diagnozy potrzeb szkoleniowych, umożliwiającej wdrożenie właściwego systemu wsparcia dla kadry pracowników, działających w obszarze zjawiska przemocy domowej. Kompetencje pracowników zwiększane będą w formie coachingu, superwizji, doradztwa, czy też grup wsparcia.

Wskazane powyżej działania ukierunkowane zostały na eliminację zagrożenia przemocą w rodzinie zanim ona wystąpi. Ponadto, przybrały charakter działań pomocowych, mających na celu udzielenie wsparcia w wyjściu z problemu przemocy osobom dotkniętym tym zjawiskiem, a także w poradzeniu sobie ze skutkami przemocy w dalszym życiu. W zakresie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie mogło zabraknąć właściwej reakcji na osoby stosujące przemoc domową. Sprawcy przemocy domowej winni zostać uświadomieni, że podejmowane przez nich działania i zachowania są mocno krzywdzące, jednocześnie należy udzielić im wsparcia w zakresie zmiany ich relacji

z członkami rodzin. Program nie mógł również pominąć wzmocnienia służb pomocowych w rozwoju ich kompetencji, a także w zakresie radzenia sobie z wykonywanymi obowiązkami.

Zapotrzebowanie na powyższe działania wynikło z dokonanej diagnozy zjawiska przemocy w Gminie Chrzanów, przeprowadzonej na podstawie danych uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Chrzanowie, Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych, Punktu Informacji i Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie, działającym przy chrzanowskim OPS, a także na podstawie danych statystycznych instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, typu sąd, prokuratura, policja, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, ankiety internetowej, kierowanej do mieszkańców Gminy Chrzanów oraz ankiety przeprowadzonej w szkołach podstawowych, skierowanej do uczniów klas 6–8.

Mając na względzie powyższe, głównymi adresatami Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie stały się:

- ✓ osoby doznające przemocy domowej, a w szczególności dzieci, młodzież i inne osoby zależne, zagrożone dyskryminacją,
- ✓ osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- ✓ osoby będące świadkami przemocy w rodzinie,
- ✓ osoby/instytucje świadczące pomoc na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc,
- ✓ rodziny zagrożone przemocą ze względu na czynniki zagrażające typu: uzależnienie, ubóstwo, nieprawidłowe wzorce zachowań społecznych, konflikt z prawem, niedostosowanie społeczne.

Finansowanie Programu zaplanowane zostało ze środków budżetu Gminy Chrzanów, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł. Natomiast, podmiotem odpowiedzialnym za koordynację i monitorowanie działań podejmowanych w ramach Programu będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie. W działalność Programu zaangażowane zostaną nie tylko zasoby kadrowe systemu pomocy społecznej, lecz również systemu oświaty, zasoby kadrowe innych instytucji pomocowych, służb miejskich, organizacji pozarządowych i wszelkich współpracujących podmiotów. Monitorowanie wskaźników odbywać się będzie poprzez weryfikację danych zawartych w corocznych sprawozdaniach z działalności jednostek organizacyjnych gminy, podmiotów i organizacji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.